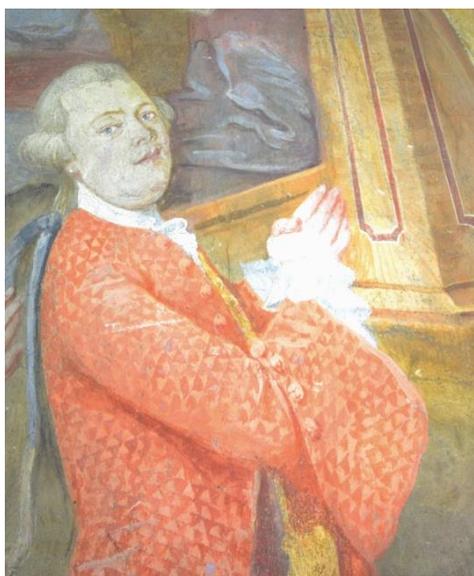

SÜMEG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR (3.)

A SÜMEGI PLÉBÁNIA TEMPLOM FRANZ ANTON MAULBERTSCH ÁLTAL FESTETT FALKÉPEI

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó intézmény neve: **Sümege város Önkormányzata**
2. A javaslatot benyújtó személy adatai:
Név: **Miklósi-Sikes Csaba**
Levelezési cím: **8475. Szentimrefalva, Petőfi u. 40. sz.**
Telefonszám: **06-30-490-2337**
E-mail cím: **info@mcs.hu**

I. NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

A plébániatemplom Maulbertsch-freskói

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

Kulturális örökség, képzőművészeti érték

3. A nemzeti érték fellelhetőségének a helye:

**Urunk mennybemenetele plébániatemplom
Sümege, Biró Márton u. 3. (Szent Imre tér)
Hrsz: 407.**

Védett: M 5269. (50001 / 1950)

Barokk, 1756-57.

Belső falképek, barokk, 1757-58. Franz Anton Maulbertsch alkotása.

4. **Értéktár megnevezése, amely szerint a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:**

Megyei és nemzeti

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A település az Árpád-kor óta templomos hely plébániával, illetve Szt. Katalin tiszteletére szentelt templommal. Papját, Gergelyt 1333 és 1335 között említik a pápai tizedjegyzékben. 1421-ben és 1428-ban Jakab nevű plébánosa szerepel, 1487-88-ban pedig nevének említése nélkül írják az egyház akkori vezetőjéről. 1550-ben esperesi székhelyként írták össze, plébánosa János esperes volt.

A kicsiny és szűkös, elavult középkori egyház helyére Padányi Biró Márton püspök építtetett új templomot. Ez irányú elhatározása az 1746. szeptember elején tett egyházlátogatás alkalmával született. Hosszas előkészületek után, az ünnepélyes alapkőletételre 1756. március 21-én került sor, míg felszentelése 1759. augusztus 6-án történt. A Franz Anton Maulbertsch vezette, Bécsből érkező képírók a munkát a szentélyben kezdték 1757. augusztus közepén, s a teljes templomot 1758 év végéig festették ki.

A templom belsejének teljes felületét falfestés borítja. Témáját naplójának tanúsága szerint Biró Márton püspök határozta meg, Franz Anton Maulbertsch, valamint dekoráció- és architektúra-festő társai valósították meg. A téma a megváltás története, a hozzá tartozó ószövetségi előzményekkel. A freskosorozat első része a kórus alatt található. A balra nyíló Szentsír-fülkében Ábrahám áldozata, a boltozat alatti két oldalfalon balról a Saul elé vezetett Dávidot, jobbról a hárfázó Dávid királyt ábrázoló grisaille-képek láthatók. A kórus alatti boltozaton a pokol tornáca van felfestve, pátriárkák, próféták, ószövetségi királyok, Ádám és Éva alakja, amint a megváltás híre eljut hozzájuk. A sorozat a hajó első boltozatán folytatódik. A középre festett keretben a világmindenséget jelképező földgömb felett az Atyaisten lebeg. A boltozat déli szakaszán az Angyali üdvözlés, az alatta levő első mellékoltár felett pedig a karácsony és a Pásztorok imádása jelenet. A kép bal alsó szélén a sajtot tartó pásztor Maulbertsch önarcképe. A boltozat északi szélén a törvényt adó Mózes, alatta a törvény értelmében végzett Jézus körülmetélésének ünnepélyes pompájú jelenete látható az oltár feletti képen. A második boltozat déli részén a betlehemi csillag vezet a déli középső mellékoltár felett levő Háromkirályok imádásának derűs képéhez. A boltozat északi felén az elsötétült nap és hold, a keresztség, alatta az északi középső mellékoltáron a Golgota jelenete. A harmadik boltozat déli szakaszán a feltámadt Krisztus tanítványai között, alatta a mellékoltáron a Feltámadás látható. A boltozat közepén az Atyaisten, amint a Szentlelket küldi az apostolokra, s alatta az utolsó mellékoltár felett Szt. Péter pünkösdi prédikációja. Krisztus történetet a főoltár mögött, a szentély hátsó falának hármasképén a Mennybemenettel zárul. A sokalakos kompozíció déli alsó sarkában származékrok közé bújtatott kő felületén Maulbertsch szignója olvasható.

A szentély két oldalfalán rokokó fülkékben a négy egyházatya: Gergely, Jeromos, Ambrus és Ágoston grisaille képe, közöttük négy, később, ismeretlen festő által felfestett püspök színes alakja. A szentély boltozatán négyfüzéres címeres csegelyen keretben Krisztus megdicsőülése. A freskóciklust az orgonakórus hátfalán a Szentháromság imádásának jelenetsora fejezi be.

Fent a kórus ablakának déli oldalán az építető püspököt és kíséretét, Biró Márton alakja előtt piros kockás frakkban Maulbertsch önmagát festette meg, amint az ablak felett lebegő Szentháromság előtt térdelnek. A kórusra nyíló ajtó felett festett ablakban a templom tervrajzát tartó építőmester a többi mesterember vagy a sümegi előjáróság csoportjával. Az orgona által takart északi oldalon a püspököt kísérő előkelőségekhez tartozó hölgyek csoportja térdel, felettük pedig a Biró Márton püspök által építtetett sümegi kastély látható az általa emelt egerszegi és sümegi templom között.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A művészettörténeti kutatás Maulbertsch sümegi művét a barokk kor egyedülállóan zseniális alkotásának tekinti. Ezt azzal magyarázzák, hogy a késő barokkhoz sorolt művész sem előtte sem ez után ehhez hasonló, színpompás, egyedülálló könnyedségű és mégis igen gazdag tartalmú művet nem hozott létre. E mellett olyan leleményesen eredeti, a maga korának festői látásmódját meghaladó, előremutató alkotás, melyben minden korábban alkalmazott konvenciót átlépve, munkája teljesen egyéni, személyes jelleget is öltött.

A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia):

- ASZTALOS József: A sümegi parochiális templom képeiről. *Arch. Ért.* 1895. 170-171, 320.
- ÁDÁM Iván: A sümegi plébánia. *Sümegek és Vidéke* 1903. febr. 15. XI. évf. 7. sz.
- PAP József: Az új orgona. *Sümegek és Vidéke* 1906. aug. 12. XIV. (X.) évf. 32. sz.
- BÉKEFY Reming: A Balaton környékének egyházai és várai a középkorban. BP., 1907. 175.
- KAPOSSY János: Maulbertsch sümegi freskóműve. *Arch. Ért.* 1930. 177-193.
- HOLUB József: Zalamegye története a középkorban. III. A falvak története. III. Kézirat 1933. 117. 725.
- PEHM József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök és kora. Zalaegerszeg, 1934. 384-386.
- SZENTIVÁNYI Gyula: Falkép-restaurálások. *Szépítőművészet*, 1943. 9.
- GERKE, Friedrich: Die Fresken des Franz Anton Maulbertsch in der Pfarrkirchen zu Sümegek. Mainz, 1951.
- RADNÓTI Aladár – GERŐ László: A Balaton környékének régészeti és történeti emlékei. BP., 1951. 116-118.
- GARAS Klára: Magyarországi festészet a XVIII. században. BP., 1955. 54-56. 64. 195. 234. 270.
- VÉGVÁRI Lajos: A sümegi Maulbertsch freskók. BP., 1957.
- PÉCZELY Piroska: A keszthelyi Festetics kastély és belső berendezése. BP., 1958. 70.
- GENTHON István: Magyarország művészeti emlékei. I. Dunántúl. BP., 1959. 332.
- AGGHÁZY Mária: A barokk szobrászat Magyarországon. BP., 1959. I. 222 és II. 255.
- GARAS Klára: Franz Anton Maulbertsch. 1724-1796. BP., 1960. 40-44. 243. 260.
- ZÖLDY Pál: A sümegi plébániatemplom eddig ismeretlen Maulbertsch freskói. *Műemlékvédelem*, 1960. 3. sz. 151.
- KOPPÁNY Tibor: Középkori templomok és egyházas helyek Veszprém megyében. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 11. Veszprém, 1972. 234.
- GARAS, Klára: Franz Anton Maulbertsch in Ungarn. In: Franz Anton Maulbertsch und sein Kreis in Ungarn. Museum Langenargen am Bodensee, 1984. 11-24.
- LEVÁRDY Ferenc: Sümegek, Plébániatemplom. Tájak, korok, múzeumok. 74. BP., 1986.
- ILA Bálint – KOVACSICS Veszprém megye helytörténeti lexikona. II. 352.
- HÓGYÉSZ László: Sümegek évszázadai. Veszprém, 1989. 185-189.
- KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. BP., 1993. 175-177.
- Dr.: VÉGVÁRI Lajos Maulbertsch halálának kétszázadik évfordulója. Új Horizont, Veszprém, 1996. XXIV évf. 4. sz. 93-94. Ua.: Múzeumi Füzetek 7., Sümegek, 1997. 111- 115.
- Dr. ZÖLDY Pál és a sümegi Maulbertsch freskók. Sümegek, 1999.
- MIKLÓSI-SIKES Csaba: Kőben vésett történelem. A sümegi temető története 1950-ig. Sümegek, 2002. 15-17.

7. 8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának a címe:

<https://veszpremiersekseg.hu/plebania-profil/8506/>

III- MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételle javasolt nemzeti érték fényképei:

- Nagy Gábor fotói (6 db)
- Szokolai Matyó fotója (1 db)

2. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

A beadványhoz csatolt fényképek a Sümegek és Térsége Turisztikai Nonprofit Kft. tulajdonában vannak, mely szervezet a képek felhasználásához a Creative Commons Nevezd meg! – Így add tovább! licenc alapján ingyenesen hozzájárul.

Nagy Gábor fotója

Nagy Gábor fotója

Nagy Gábor fotói

Nagy Gábor fotói

Szokoli Matyó fotója Franz Anton Maulbertsch önarcképével